

Prekybos sankcijų vengimo ir apėjimo nustatymas ir prevencija

Praktinės gairės ekonominės veiklos vykdytojams

Europos Sąjunga (ES) nustatė Rusijai precedento neturinčias ribojamąsias priemones, kurios apima apie 50 proc. ES prekybos su Rusija. Deja, ES nustatytų ribojamųjų priemonių veiksmingumą mažina Rusijos ir su Rusija susijusių ES ir trečiųjų šalių ekonominės veiklos vykdytojų taikomi įvairiausi būdai, kurių tikslas yra išvengti ES sankcijų ar jas apeiti. Dažniausiai tokiais atvejais asmenys ir subjektai tyčia ir sąmoningai siekia ar padeda išvengti ES sankcijų, bet esama atvejų, kai viešojo ar privataus sektorių atstovai dėl informacijos, žinių ar kompetencijos trūkumo dėl nežinojimo ir neapgalvotai savo veiksmais prisideda prie siekio apeiti arba išvengti ES taikomų ribojamųjų priemonių.

Europos Sąjungos ribojamosios priemonės yra įgyvendinamos tiesiogiai taikant Europos Sąjungos teisės aktus. Atitinkamai vadovaujantis Sankcijų reglamentuose įtvirtintomis nuostatomis, draudžiama sąmoningai ir apgalvotai dalyvauti veikloje, kuri padeda apeiti nustatytus draudimus, o už draudimų apėjimą baudžiama pagal ES valstybių narių teisės aktus. Pažymėtina, kad ES individualios¹ ir sektorinės sankcijos Rusijai turėtų būti įgyvendinamos lygiagrečiai, pavyzdžiui, jei pagal nustatytas sektorines sankcijas eksportas nėra draudžiamas, ekonominės veiklos vykdytojai vis tiek turėtų įgyvendinti individualias sankcijas ir užtikrinti, kad eksportuojamos prekės ar technologijos neteiktų naudos subjektams, kuriems taikomos sankcijos, arba jų valdomiems ar kontroliuojamiems subjektams.

Visi ekonominės veiklos vykdytojai turėtų parengti, įgyvendinti ir reguliariai atnaujinti savo įmonės vidaus politiką ir vidaus kontrolės procedūras dėl ES sankcijų laikymosi (išsamaus patikrinimo dėl ribojamųjų priemonių taikymo), atsižvelgdami į savo verslo modelį, geografines sritis ir verslo ypatumus, taip pat į klientų ir verslo partnerių rizikos vertinimo rezultatus. Ekonominės veiklos vykdytojo priimami su verslu susiję sprendimai turėtų būti grindžiami naujausia prieinama informacija apie sankcijų riziką ir atliktomis pakankamomis išsamaus patikrinimo procedūromis, įskaitant vadinamąją kliento pažinimo (angl. *Know Your Customer*, KYC) procedūrą. Ekonominės veiklos vykdytojas turėtų šias procedūras atitinkamai dokumentuoti.

Šiame dokumente atsižvelgiama į praktinių patarimų, padedančių nustatyti ir užkirsti kelią sankcijų vengimo ir apėjimo veiksams, poreikį. Šių gairių tikslas – padėti ekonominės veiklos vykdytojams atsakingai vykdyti savo veiklą. Dokumente pateikiamos išsamaus patikrinimo rekomendacijos ir įspėjamieji kriterijai, pagal kuriuos galima atpažinti sankcijų vengimo ir apėjimo veiksmus, iki šiol nustatytus bendradarbiaujant su įvairiomis Europos institucijomis. Dokumente taip pat siūloma praktinių būdų, kaip ištirti ir nustatyti sankcijų vengimo ir apėjimo atvejus. Pabrėžtina, kad bet kokią informaciją apie galimą ar nustatytą sankcijų vengimą ar apėjimą reikėtų perduoti ES valstybių narių nacionalinėms kompetentingoms institucijoms. Šis dokumentas yra tęstinio pobūdžio ir bus atnaujinamas pagal poreikį.

Šios gairės pagal savo pobūdį nėra privalomos. Tai penkių pasienio valstybių – Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos ir Suomijos – už sankcijų įgyvendinimą ir koordinavimą atsakingų institucijų parengtas ekspertinio lygmens dokumentas, kurį rengiant buvo remiamasi įvairių ES ir valstybių narių institucijų nurodymais ir išvalgomis dėl sankcijų vengimo.

¹ Individualios sankcijos taikomos asmenims, atsakingiems už Ukrainos teritoriniam vientisumui, suverenitetui ir nepriklausomybei kenkiančių veiksmų rėmimą, finansavimą ar įgyvendinimą, arba tiems, kurie iš šių veiksmų gauna naudos. Individualios sankcijos taip pat gali būti taikomos asmenims ar subjektams, kurie apeina ES sankcijas arba padeda kitiems jas apeiti.

PRAKTINIŲ GAIRIŲ TURINYS

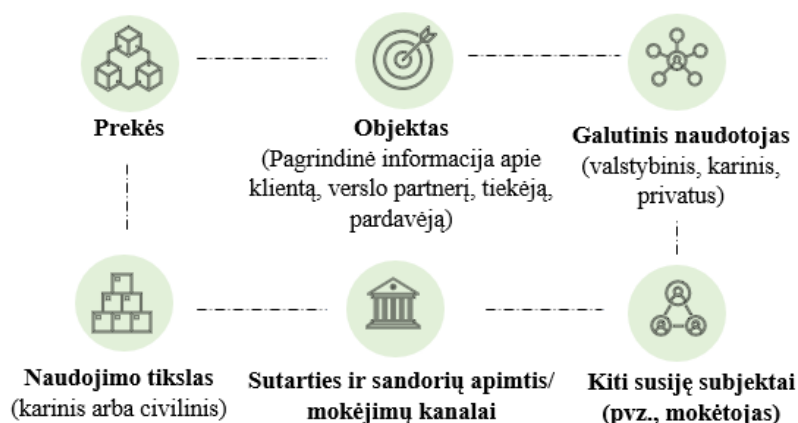
1. Kas yra rizikos vertinimas ir į kokius veiksnius reikėtų atsižvelgti?
2. Klausimai, svarbūs taikant kliento pažinimo (KYC) procedūrą.
3. Įspėjamieji požymiai (angl. *red-flags*) su Rusija ar trečiosiomis šalimis susijusiuose verslo sandoriuose.
4. Rekomendacijos ES ekonominės veiklos vykdytojams dėl išsamaus patikrinimo priemonių taikymo, kai vertinama sankcijų vengimo ir apėjimo rizika.

I priedas.

1. Kaip nustatyti nuosavybę ir kontrolę?
2. Kas yra galutinis naudos gavėjas ir kodėl svarbu tai žinoti?

1. Kas yra rizikos vertinimas ir į kokius veiksnius reikėtų atsižvelgti?

Tinkamas, **rizikos vertinimu grindžiamas, požiūris** gali padėti ekonominės veiklos vykdytojui valdyti galimas sankcijų rizikas ir mažinti bet kokią pažeidžiamumą savo veiklos aplinkoje, kiek tai susiję su sankcijomis. Rizikos įvertinimas (daugiau informacijos, pavyzdžiui, [DUK dėl išsamaus patikrinimo priemonių taikymo įgyvendinant ES sankcijas Iranui](#)) – tai procesas, kurio tikslas yra nustatyti galimą riziką, įvertinti įvykio tikimybę ir galimą įvykio sukeltą žalą. Vertinimo apimtis ir mastas gali būti nustatomi atsižvelgiant į toliau nurodytus aspektus:

2. Klausimai, svarbūs taikant kliento pažinimo (KYC) procedūrą

Sankcijų vengimo ar apėjimo rizikos analizė turėtų būti įprasta KYC dalis. Atliekant KYC procedūrą reikėtų atsakyti į šiuos pagrindinius klausimus:

- Ar jūsų produktui ar paslaugai taikomos sankcijos?
- Ar jūsų verslo partneris yra įtrauktas į subjektų, kuriems taikomos sankcijos, sąrašą arba priklauso ar yra kontroliuojamas subjekto, kuriam taikomos sankcijos?
- Ar jūsų verslo partneris yra susijęs su subjektais, kurie savo ruožtu susiję, pavyzdžiui, su Rusijos gynybos sektoriumi, arba subjektais, kurie yra įtariami arba žinomi kaip vykdančys sankcionuotų prekių ir technologijų prekybą su Rusija?
- Ar jūsų verslo partnerio akcininkas, valdymo (valdybos, stebėtojų tarybos ar pan.) organo narys arba aukščiausio lygmens darbuotojas (pvz., vykdomasis direktorius, vyriausiasis finansininkas) yra susijęs su subjektais, kurie atitinkamai yra susiję, pavyzdžiui, su Rusijos aukšto rango pareigūnais ar politikoje dalyvaujančiais asmenimis (angl. *Politically Exposed persons, PEPs*), Rusijos gynybos sektoriumi arba subjektais, kurie yra įtariami arba žinomi kaip vykdančys sankcionuotų prekių ir technologijų prekybą su Rusija?
- Koks sandoris planuojamas ir ar yra tikėtina, kad bus bandoma išvengti arba apeiti sankcijas? Ar yra kokių nors sankcijų apėjimo ar vengimo požymių (žr. toliau išsamų išpėjamųjų požymių sąrašą)?
- Kas yra galutinis prekių naudotojas? Ar gali būti pateiktas galutinio naudotojo sertifikatas? Atkreipkite dėmesį, kad jums gali būti pateiktas suklastotas galutinio naudotojo sertifikatas.
- Kas yra mokėtojas? Kokiu banku naudosis mokėtojas?
- Ar į jūsų sudaromą sutartį įtraukta sankcijų apėjimo ir atsakomybės sąlyga?
- Ar esate nustatę savo įmonės vidaus procesus, susijusius su KYC, įskaitant KYC proceso rašytinį dokumentavimą?

3. Įspėjamieji požymiai (angl. *red-flags*) su Rusija ar trečiosiomis šalimis susijusiuose verslo sandoriuose

Toliau nurodomi įspėjamieji požymiai pateikti remiantis įvairių ES ir valstybių narių institucijų informacija bei įžvalgomis dėl sankcijų vengimo ir apėjimo:

1. ES įmonės **eksportas nukreipiamas į trečiąsias šalis**², kurių ūkio subjektai, kaip žinoma, padeda Rusijos ūkio subjektams importuoti sankcionuotas prekes ir technologijas, ir yra pagrindo manyti, kad **galutinė prekių ir technologijų paskirties vieta yra Rusija**.
2. Daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama vietinėms ir Europos įmonėms:
 - a. kurios ilgą laiką prekiauja su Rusija;
 - b. kurių veikla susijusi su prekyba su Rusija;
 - c. kurios neseniai pakeitė savo veiklą arba pradėjo veiklą užsienyje (pvz., trečiosiose šalyse);
 - d. kurių veikla (eksportas, importas ir finansiniai sandoriai) labai skiriasi nuo ankstesnės įmonės veiklos.
3. **Naujas verslo partneris trečiojoje šalyje.**
4. Verslo partneris **neseniai įsisteigė arba susijungė** su subjektu, kuriam taikomos sankcijos, arba subjektu, susijusiu su subjektais ar asmenimis, kuriems taikomos sankcijos.
5. Verslo partnerio **adresas yra bendras** su keliomis dešimtimis skirtingų įmonių (tikėtina, kad tai yra įmonė, kuri niekada nevykdė veiklos, neturi jokio turto ir įsipareigojimų. Tokia įmonė registruojama tik tam, kad būtų „po ranka“ (angl. *shelf company*).
6. Vykdomasis direktorius ar vadovas yra **nepasiekiamas**, t. y. visa komunikacija vyksta per tam tikrą įgaliojimą (angl. *power of attorney, PoA*) turintį darbuotoją arba atstovą.
7. Nuosavybės **struktūros pokyčiai** (keičiama įmonės nuosavybė, ji perduodama subjektui, kuriam netaikomos sankcijos, ypač kai nuosavybės teisės perdavimas yra susijęs su sankcijų nustatymu).
8. Nuosavybės ar valdymo susitarimų **sudėtingumas ir slaptųjų** (angl. *undercover*) **bendrovių** buvimas (įskaitant šeimos narių pasitelkimą, sudėtinių verslo susitarimų sudarymą, akcijų perleidimą, bendrovių pavadinimų keitimą, gerai žinomų tikslinių (angl. *offshore*) jurisdikcijų taikymą).
9. Rusijos bendrovių **buvimo vieta** ir (ar) dalyvavimas prekybos sandoriuose **kartu su subjektais, kuriems taikomos sankcijos**.
10. Verslo partneris – įmonė, užsiimanti **krovinių vežimu** (transporto įmonės pasitelkiamos siekiant apeiti arba išvengti sankcijų), arba prekių ar paslaugų agentūra (pvz., tarpininkas).
11. Su mokėjimais ir elektronine komunikacija susiję požymiai:
 - a. **Neįprasti mokėjimo būdai** arba naudojama valiuta.
 - b. **Keletas mokėjimo susitarimų.**
 - c. Mokėjimai yra **susiję su asmenimis ar subjektais, kuriems taikomos sankcijos** (pvz., mokėjimai subjekto, kuriam taikomos sankcijos, vardu).
 - d. Mokėjimai atliekami **tretiesiems asmenims** arba gaunami iš trečiųjų asmenų.
 - e. Pinigų judėjimas **tarp valstybių.**
 - f. **Elektroniniai ryšiai** palaikomi **per Rusijos arba Baltarusijos domenus.**
 - g. Naudojamasi Rusijos arba Baltarusijos **telekomunikacijų operatorių paslaugomis** (identifikuojamos pagal vietovės kodą).
 - h. **Be aiškios priežasties** pirmenybė teikiama šifruotoms pranešimų siuntimo programoms (*Whatsapp, Signal* ir kt.).
12. Kiti požymiai, pavyzdžiui, prekybos sandorio sudarymas su **trečiuoju asmeniu, šeimos narių pasitelkimas**.

² Žr., pavyzdžiui, JAV institucijų „FinCEN“ ir „BIS“ pranešimą apie bandymus apeiti sankcijas eksporto kontrolės kontekste ([FinCEN ir BIS bendras įspėjimas](#)).

13. Su prekėmis ir paslaugomis susiję požymiai:

- a. Žr. Europos Komisijos paskelbtus prioritetinius [karo lauke randamų prekių](#) ir [ekonomiškai svarbių prekių](#) sąrašus.
- b. Kriptovaliutų paslaugos³:
 - i. Kliento sandoriai inicijuojami arba siunčiami į arba iš **interneto protokolo (IP) adresų** Rusijoje, Baltarusijoje, arba Finansinių veiksmų darbo grupės (FATF) įvardytų jurisdikcijų, turinčių pinigų plovimo ir teroristų finansavimo požymių.
 - ii. Kliento sandoriai yra susiję su **virtualiųjų valiutų adresais, naudojamais subjektų ar asmenų, kuriems taikomos sankcijos ir kurie gali siekti plauti iš nusikaltimų gautas pajamas.**
 - iii. Sandoris yra tiesiogiai ar netiesiogiai susijęs su **Rusijoje** esančiomis **virtualiųjų valiutų keityklomis** ar paslaugomis.
 - iv. Klientas inicijuoja lėšų pervedimą, kuris yra susijęs su **kriptovaliutų maišymo paslauga.**
- c. **Vertingo turto** naudojimas.
- d. Prekių kilmės **slėpimas**:
 - i. Prekės kodo **keitimas.**

14. Su sektoriais susiję požymiai:

- a. Transporto sektorius, logistika:
 - i. Prekes perkantis klientas yra **neseniai pradėjęs veiklą.**
 - ii. Kliento veikla **neatitinka** perkamos prekės kategorijos.
 - iii. Prekės gabenamos **nelogišku maršrutu** (ilgesniu arba neįprastu).
 - iv. Klientas iki 2022 m. vasario 24 d. palaikė verslo santykius su **dabar į sankcijų sąrašą įtrauktais asmenimis ar subjektais** ir (arba) turėjo sandorių, susijusių su produktais, kuriems šiuo metu taikomi **eksporto ribojimai.**
 - v. Klientas pateikia **neišsamią informaciją** apie galutinį naudotoją ir (arba) galutinį produkto naudojimą, paprašytas vengia pateikti papildomos informacijos.
 - vi. Prekių aprašymas prekybos ir (arba) finansiniuose dokumentuose yra **neaiškus ir klaidinantis.**
- b. Teisinių ir mokesčių konsultacijų įmonės: atkreipkite dėmesį, kad teisinių konsultacijų dažnai prireikia siekiant užtikrinti sankcijų atitiktį, bet gali būti, kad teisines konsultacijas teikiančios įmonės padeda apeiti individualiai taikomas sankcijas arba pažeisti sektorinius ribojimus.
- c. Energetikos, aviacijos, elektronikos, kitų pažangių technologijų sektoriai: atkreipkite dėmesį į transporto įmones ir tranzitinius uostus, taip pat į produktus, kuriems kyla tiesioginė rizika būti panaudotiems kariniams tikslams Rusijoje.

15. Dažniausi pinigų plovimo atpažinimo kriterijai (žr. [Pinigų plovimo ir įtartinų operacijų ar sandorių atpažinimo kriterijų sąrašas](#)).

4. Rekomendacijos ES ekonominės veiklos vykdytojams dėl išsamaus patikrinimo priemonių taikymo, kai vertinama sankcijų vengimo ir apėjimo rizika

1. Įsitikinkite, kad iš savo kliento gaunate bent šią pagrindinę informaciją:

- a. Juridinio asmens pavadinimas arba fizinio asmens vardas ir pavardė.
- b. Jei klientas juridinis asmuo – jo teisinė forma (pvz., akcinė bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė, viešoji įstaiga, užsienio juridinio asmens filialas ir pan.).
- c. Subjekto steigimo dokumentai (pvz., įstatai, nuostatai). Fizinio asmens atveju – asmens dokumentas.
- d. Juridinio asmens atveju – privatus ar valstybinis subjektas.

³ Daugiau informacijos apie įtartinų virtualiųjų valiutų sandorių, susijusių su Rusija, atpažinimo kriterijus: [Special Bulletin on Russia-linked money laundering activities \(canada.ca\)](#).

- e. Pagrindiniai kontaktiniai asmenys, adresas, telefonas ir interneto svetainės nuoroda.
- f. Vadovų vardai ir pavardės, gimimo data ir vieta, asmens kodas, PEP statusas.
- g. Akcininkų vardai, pavardės ir akcijų skaičius, gimimo data ir vieta, asmens kodas, PEP statusas.
- h. Galutinis naudos gavėjas (1 priedas).
- i. Vadovybės ir akcininkų ryšiai su asmenimis ar subjektais, kuriems taikomos sankcijos.
- j. Veikla, produktai.

2. Atlikite viešai prieinamų šaltinių ir sankcijų sąrašų patikras.

- a. Sankcijų sąrašo patikra:
 - i. patikrinkite, ar prekei ir (ar) paslaugai nėra taikomos sankcijos.
 - ii. atlikite visų įmonės akcininkų, galutinių naudos gavėjų ir vadovų paiešką [ES sankcijų sąrašė](#) ir kituose atitinkamuose sankcijų sąrašuose (pvz., JAV blokuotųjų asmenų sąrašė (angl. *US SDN List*). Atkreipkite dėmesį, kad **sankcijų buvimas patikra yra privaloma** siekiant tinkamai įgyvendinti sankcijas.
- b. **Atvirųjų šaltinių analizė:** atlikite paiešką įmonės svetainėje, naujienų portaluose, internete. Žiniasklaidos duomenų bazėse reikėtų ieškoti informacijos apie subjekto:
 - i. sąsajas su terorizmo finansavimu ar teroristine veikla;
 - ii. ryšius su organizuotu nusikalstamumu ar prekyba ginklais;
 - iii. veiksmus, susijusius su pinigų plovimu;
 - iv. veiklos tyrimus dėl teisės aktų pažeidimų, reikšmingus teisminius ginčus;
 - v. įtarimus dėl dalyvavimo kyšininkavimo ir korupcijos veikose; ir (arba)
 - vi. baudas (už teisės aktų pažeidimus ir kt.).

3. Pasitikrinkite, ar duomenys apie verslo partnerį bei prekių ir technologijų paskirties vietas yra aiškūs, atsakydami į šiuos klausimus:

- a. Ar gerai pažįstate esamus ar būsimus verslo partnerius, ar turite pagrindinę informaciją apie juos, taip pat apie jų nuosavybės struktūrą, kontrolę ir valdymą? (Daugiau informacijos apie nuosavybę ir kontrolę pateikiama 1 priede).
- b. Ar kliento (verslo partnerio) veikla arba nuosavybės struktūra tokia, kad sudėtinga nustatyti tikruosius ir galutinius naudos gavėjus?
- c. Ar Jums žinomas kliento verslas ir galimi verslo veiklos pokyčiai? Ar jūsų verslo partneris turi (turėjo) ryšių su politiškai pažeidžiamais asmenimis arba su asmenimis ar subjektais, kuriems taikomos sankcijos?
- d. Jei tai naujas Jūsų verslo partneris, kokia tų naujų verslo santykių priežastis?
- e. Ar naujasis verslo partneris turi fizinę būstinę ir viešai prieinamą interneto svetainę?
- f. Ar kliento (verslo partnerio) veiklos sritis atitinka užsakytas ar pristatytas prekes ir technologijas?
- g. Ar patikimi duomenys apie galutinį eksportuojamų prekių ar technologijų panaudojimą atsižvelgiant į verslo partnerio verslo pobūdį ir verslo projektus? Ar klientas (verslo partneris) gali pateikti dokumentų, pakankamai įrodančių galutinį prekės arba technologijų panaudojimą?
- h. Ar Jums yra žinoma, kur buvo įsigytos Jūsų verslo partnerio tiekiamos ar parduodamos prekės ar technologijos?
- i. Kaip bus gabenamos nurodytos prekės ir (arba) technologijos? Kokie numatyti gabenimo maršrutai?
- j. Ar jūsų klientas (verslo partneris) pateikė raštiškų dokumentų apie įmonės įsisteigimą ir verslo modelį?

- k. Ar jūsų klientas prekiauja prekėmis ir (arba) technologijomis, kurioms taikomi eksporto ir (arba) importo ribojimai?
- l. Ar į trečiąsias šalis eksportuojamų prekių ar technologijų galutinė paskirtis yra logistikos sandėlis?
- m. Ar pastaruoju metu kliento užsakomų prekių kiekis padidėjo taip, kad neatitinka jo įprastų galutinio vartotojo ar verslo poreikių?

4. Tikrinkite surinktą informaciją oficialiuose šaltiniuose:

- a. Oficialūs ES valstybių narių ir trečiųjų šalių įmonių registrai.
- b. Galutinių naudos gavėjų registrai (jei aktualu).
- c. Kiti registrai (nekilnojamojo turto ir pan.).

5. Esant poreikiui, gaukite papildomos informacijos arba pasidalykite informacija naudodamiesi kitais šaltiniais:

- a. Paprašykite papildomos informacijos iš ES, ES valstybių narių ar trečiųjų šalių verslo asociacijų.
- b. Pasinaudokite kitų rinkoje veikiančių ekonominės veiklos vykdytojų gerąja praktika.

6. Dokumentų patikros ir tyrimas:

- 1. Dokumentuokite procesą apie:
 - a. sankcijų patikrą;
 - b. negatyvių žiniasklaidos įrašų (angl. *adverse media*) patikrą;
 - c. bendravimą su klientu ar verslo partneriu;
 - d. įvairiems subjektams teiktas užklaudas.
- 2. Dokumentuokite proceso metu gautą informaciją ir faktus, kuriais grindžiate savo verslo sprendimą.

7. Informuokite apie sankcijų apėjimo ir vengimo atvejus atitinkamas valstybės institucijas:

- a. nacionalinę kompetentingą instituciją (žr. <http://urm.lt/default/lt/uzsienio-politika/uzsienio-politikos-prioritetai/sankcijos>) apie bandymus apeiti arba išvengti sankcijų arba įtariamus ir (ar) nustatytus sankcijų vengimo ir apėjimo atvejus.
- b. Informuokite apie sankcijų vengimą ar apėjimą per [ES Pranešėjų Įrankį](#).

1. Kaip nustatyti nuosavybę ir kontrolę?

ES ekonominės veiklos vykdytojai ne visada aišku, kas tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja jo verslo partnerį⁴, bet ES ekonominės veiklos vykdytojai **privalo užtikrinti**, kad nesuteiks ekonominių išteklių (tiesiogiai ar netiesiogiai) asmeniui ar subjektui, kuriam taikomos ES ribojamosios priemonės, sudarydami sandorius su subjektu, kurį kontroliuoja arba kuris priklauso tokiam asmeniui ar subjektui.

Europos Sąjungos Taryba ES gerosios praktikos, siekiant veiksmingai įgyvendinti ribojamąsias priemones, dokumente⁵ (toliau – ES geroji praktika) yra pateikusi nuosavybės ir kontrolės aiškinimo gaires. Be to, Europos Komisija yra paskelbusi gaires ir išsamius DUK⁶ (daugiau kaip 500), kuriuose aptariamos įvairios temos. Šie DUK nuolat atnaujinami, siekiant padėti suinteresuotoms šalims tinkami taikyti nustatytas sankcijas.

Nuosavybė

Pagal ES gerosios praktikos 62 punktą, kriterijus, *į kurį reikia atsižvelgti vertinant, ar juridinis asmuo ar subjektas priklauso kitam asmeniui ar subjektui, yra daugiau kaip 50 proc. subjekto nuosavybės teisių turėjimas arba kontrolinio akcijų paketo turėjimas. Jei šis kriterijus atitinka, laikoma, kad juridinis asmuo ar subjektas priklauso kitam asmeniui ar subjektui.*

Komisija DUK yra pateikusi atsakymą, kaip reikėtų vertinti bendrą nuosavybę (angl. *aggregate ownership*):

8. Bendra nuosavybė. Ar jei du ar daugiau asmenų, kuriems taikomos sankcijos, yra smulkieji subjekto, kuriam netaikomos sankcijos, akcininkai, bet jų bendra nuosavybė sudaro daugiau nei 50 proc. to subjekto nuosavybės, reikėtų laikyti, kad tas subjektas priklauso į sankcijų sąrašą įtrauktiems asmenims?

Paskutinis atnaujinimas: 2022 m. balandžio 8 d.

Reikėtų atsižvelgti į bendrą subjekto nuosavybę. Jei vienam asmeniui, kuriam taikomos ES sankcijos, priklauso 30 proc. įmonės akcijų, o kitam asmeniui, kuriam taip pat taikomos ES sankcijos, – 25 proc. įmonės akcijų, laikytina, kad įmonė priklauso bendrosios dalinės nuosavybės teise ir yra kontroliuojama asmenų, kuriems taikomos sankcijos⁷.

Komisija taip pat pateikė gaires, kaip atsižvelgti į nuosavybės ir organizacinių struktūrų pokyčius:

5. Ar jei prieš įtraukiant į sankcijų sąrašą į sąrašą įtraukto asmens turtas buvo perleistas į sankcijų sąrašą neįtrauktam trečiajam asmeniui (pvz., šeimos nariui), turtą vis dar reikia įšaldyti?

Paskutinis atnaujinimas: 2022 m. balandžio 8 d.

Tarybos Reglamento (ES) Nr. 269/2014 2 straipsnio 1 dalis atgaline data netaikoma. Tačiau pagal nurodytą straipsnį reikalaujama įšaldyti visą turtą, kuris šiuo metu priklauso į sankcijų sąrašą įtrauktiems asmenims arba kurį jie turi, valdo ar kontroliuoja. Jei vertinimo metu yra pagrįstų priežasčių manyti, kad tam tikras turtas priklauso į sąrašą įtrauktam asmeniui arba yra jo kontroliuojamas, net jei jis formaliai priklauso kam nors kitam, šis turtas turi būti įšaldytas pagal Tarybos Reglamento (ES) Nr. 269/2014 2 straipsnio 1 dalį. Turto perleidimo data nėra svarbi.

⁴ [DUK dėl išsamaus patikrinimo priemonių taikymo įgyvendinant ES sankcijas Iranui](https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10572-2022-INIT/en/pdf)

⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10572-2022-INIT/en/pdf>

⁶ https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine/frequently-asked-questions-sanctions-against-russia_en

⁷ https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/faqs-sanctions-russia-assets-freezes_en.pdf, žr. Klausimą Nr.8.

Kontrolės vertinimo kriterijai, kuriuos Komisija anksčiau pateikė kaip pavyzdį „kontrolės“ kontekste, nebuvo baigtiniai. Jei situacijose dalyvauja tretieji asmenys (ir galimi šeiminiai ryšiai), atsižvelgtina ir į kitus elementus, pavyzdžiui:

- į sankcijų sąrašą įtraukto asmens ir trečiojo asmens verslo ir šeimos ryšių glaudumą;
- trečiojo asmens, kuriam dabar priklauso turtas, profesinį nepriklausomumą;
- ankstesnes trečiajam asmeniui suteiktas dovanas ir jų atitiktį nagrinėjamam sandoriui;
- ankstesnių dovanų trečiajam asmeniui teikimo dažnumą ir (arba) reguliarumą;
- į sankcijų sąrašą įtraukto asmens ir trečiojo asmens oficialių susitarimų turinį;
- turto pobūdį (pvz., ar tai yra į sankcijų sąrašą įtrauktam asmeniui priklausančios arba jo kontroliuojamos bendrovės akcijos)⁸.

Kontrolė

ES gerosios praktikos pavyzdžiuose dėl kontrolės kriterijų nurodomi:

63. Kriterijai, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant, ar juridinį asmenį ar subjektą kontroliuoja kitas asmuo ar subjektas, vienas arba pagal susitarimą su kitu akcininku ar kita trečiaja šalimi, gali būti, *inter alia*, šie:

- a) turintis teisę skirti ar naudotis įgaliojimais skirti ar atšaukti daugumą tokio juridinio asmens ar subjekto administracinio, valdymo ar priežiūros organo narių;
- b) vien dėl balsavimo teisių įgyvendinimo paskyręs daugumą juridinio asmens ar subjekto administracijos, valdymo ar priežiūros organų narių, ėusių pareigas einamaisiais ir praėjusiais finansiniais metais;
- c) pagal susitarimą su kitais juridinio asmens ar subjekto akcininkais ar nariais vienas kontroliuojantis daugumą to juridinio asmens ar subjekto akcininkų ar narių balsavimo teisių;
- d) turintis teisę daryti dominuojamą įtaką juridiniam asmeniui ar subjektui pagal su tuo juridiniu asmeniu ar subjektu sudarytą susitarimą arba pagal jo steigimo sutarties ar įstatų nuostatą, jei to juridinio asmens ar subjekto veiklą reglamentuojantys teisės aktai leidžia jam taikyti tokį susitarimą ar nuostatą;
- e) galintis naudotis d) punkte nurodyta teise daryti dominuojamą įtaką, bet nebūdamas tos teisės turėtojas;
- f) turėti teisę naudotis visu juridinio asmens ar subjekto turtu ar jo dalimi;
- g) bendras juridinio asmens ar subjekto verslo valdymas skelbiant konsoliduotas ataskaitas;
- h) solidariai dalinantis arba užtikrinant juridinio asmens ar subjekto finansinius įsipareigojimus.

64. Jei atitinka bet kuris iš aukščiau nurodytų kriterijų, laikoma, kad juridinį asmenį ar subjektą kontroliuoja kitas asmuo ar subjektas, išskyrus atvejus, kai kiekvienu konkrečiu atveju galima nustatyti priešingai.

65. Kiekvienu konkrečiu atveju gali būti paneigta pirmiau nurodytų nuosavybės arba kontrolės kriterijų atitiktis.

Europos Komisija taip pat yra pateikusi nuomonę dėl kontrolės kriterijų. 2017 m. rugsėjo 1 d. Komisijos pranešime nurodoma:

- Vertinant, ar juridinį asmenį ar subjektą kontroliuoja kitas asmuo ar subjektas vienas arba pagal susitarimą su kitu akcininku ar kita trečiaja šalimi, būtina atlikti faktinį visų organizacinių, struktūrinių ir ekonominių abiejų įmonių (subjektų) ryšių vertinimą.
- Lemiamas veiksnys yra tai, ar į sankcijų sąrašą įtrauktas subjektas gali daryti ir veiksmingai daro lemiamą įtaką kito atitinkamo subjekto elgesiui. Nors reikšmingas akcijų paketas yra vienas iš veiksnių, galinčių rodyti kontrolę, minimalios ribos nėra nustatyta. Net ir mažos dalies akcijų paketo gali pakakti, jei jis yra susijęs su didesnėmis teisėmis nei įprastai suteikiamos mažumos akcininkams ir jei „nuoseklūs teisiniai ar ekonominiai požymiai“ rodo, kad į sankcijų sąrašus įtrauktas subjektas iš tikrųjų daro įtaką kitam subjektui.

Lemiamos įtakos požymiai yra šie:

⁸ https://finance.ec.europa.eu/system/fil/es/2023-05/faqs-sanctions-russia-assets-freezes_en.pdf, žr. Klausimą Nr.5.

- a) teisė skirti arba atšaukti juridinio asmens ar subjekto administracinio, valdymo ar priežiūros organo narių daugumą;
- b) naudojimasis visu juridinio asmens ar subjekto turtu ar jo dalimi;
- c) solidarūs dalijimasis juridinio asmens ar subjekto finansiniais išipareigojimais arba jų užtikrinimas;
- d) įtakos darymas įmonės strategijai, veiklos politikai, verslo planams, investicijoms, pajėgumams, finansavimui, žmogiškiesiems ištekliams ir teisiniams klausimams;
- e) juridinio asmens ar subjekto komercinės veiklos stebėsenos mechanizmų įdiegimas ar palaikymas;
- f) kiti požymiai, pavyzdžiui, bendras verslo adresas arba tas pats pavadinimas, dėl to trečiosioms šalims gali susidaryti įspūdis, kad abu subjektai iš tikrųjų yra tos pačios įmonės dalis.

2. Kas yra galutinis naudos gavėjas ir kodėl svarbu tai žinoti?

Kovos su pinigų plovimu teisės aktuose vartojama sąvoka „galutinis naudos gavėjas“ (angl. *ultimate beneficial owner*, UBO). Nustatant asmenį, kuris kontroliuoja verslo partnerį, gali būti naudinga žinoti galutinį naudos gavėją⁹.

Galutinis naudos gavėjas yra bet kuris **fizinis asmuo**, kuriam galutinai priklauso arba kuris kontroliuoja juridinį asmenį arba kitą juridinį asmenį ir (arba) fizinį asmenį (-is), kurio vardu vykdomas sandoris arba veikla. Bendroji taisyklė yra ta, kad galutinis (faktinis) juridinio asmens savininkas gali būti fizinis asmuo, kuris:

- turi ne mažiau kaip 25 proc. akcijų; arba
- turi ne mažiau kaip 25 proc. balsavimo teisių; arba
- yra ne mažiau kaip 25 proc. nuosavo kapitalo naudos gavėjas.

Kitos teisės gali apimti ES ekonominės veiklos vykdytojo verslo partnerio kontrolę asmeniui ar subjektui, kuriam taikomos ES ribojamosios priemonės: galimybę skirti valdybos ar stebėtojų tarybos narius, daryti pagrindinę įtaką teisiniams ir verslo sprendimams arba tapti pagrindiniu finansuotoju. ES ekonominės veiklos vykdytojai galėtų svarstyti galimybę remdamiesi Direktyvos (ES) 2015/849 (Kovos su pinigų plovimu direktyva) 3 straipsnio 6 dalimi ieškoti išsamesnės informacijos apie juridinių asmenų ir kitų juridinių vienetų tikruosius savininkus ir juos nustatyti.

⁹ Komisijos dažniausiai užduodami klausimai apie ES ribojamąsias priemones Sirijoje, https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-01/170901-faqs-restrictive-measures-syria_en.pdf